

MEESTERWERKEN UIT VIER EEUWEN

De tentoonstelling in Museum Boymans te Rotterdam

Hoeveel kunstwerken van bijzondere waarde in den loop der eeuwen ook mogen zijn verloren gegaan voor ons land, er is toch ook nog heel veel behouden gebleven of terug gewonnen, dank zeker niet in de laatste plaats den velen particulieren verzamelaars in den lande, die niet hebben geschroomd, financiële offers aan hun kunstzin te paren. Een schaduwzijde is hierbij, dat de kunstwerken in particuliere verzamelingen, voor zoover deze althans niet voor het publiek zijn toegankelijk gesteld, slechts onder de oogen van een beperkten kring van bewonderaars komen. Elke poging, en vooral elke geslaagde poging, om zulke min of meer verborgen schatten tijdelijk onder het bereik van de breede linie van kunstliefvenden te brengen, verdient toejuicing. Zoo ook het initiatief van de directie van het Rotterdamsche Boymans-museum, die in verband met het 40-jarige regeeringsjubileum van de Koningin een keuze-tentoonstelling heeft ingericht uit het beste, dat in deze 40 jaren door particulieren in ons land verzameld is op het gebied van schilderijen en teekeningen. Wel te verstaan: aan wat men o u d e kunst kan noemen, want om verschillende redenen is het jaar 1800 als grens naar boven aangenomen, zoodat hier meesterwerken uit vier eeuwen zijn bijeengebracht.

Het is een in hooge mate belangwekkende tentoonstelling geworden, waar tal van voortreffelijke werken te zien zijn, een tentoonstelling vol verscheidenheid en van superieur gehalte, die dan ook reeds van heinde en ver een zeer groote belangstelling heeft gevonden en steeds méér bezoekers trekt.

Bij een catalogus van 472 nummers, waarvan 199 uit de schilderijen, zal men van ons geen uitvoerige bespreking verwachten. Wij kunnen binnen dit beperkte bestek niet veel méér doen, dan met klem de aandacht vestigen op het vele mooie en interessante, onder verzekering, dat de kunstliefvende, die deze expositie verzuimt, zichzelf tekort doet.

Het glanspunt is ongetwijfeld de prachtige Vermeer, die hierbij is gereproduceerd: „De Emmausgangers”. Er is terecht een bijzondere plaats gegeven aan dit werk, waarnaar men een bedevaart moet doen. Want het is een meester-

Rembrandt: Man met roode muts

werk, zooals er maar weinige zijn en het is buitengewoon verheugend, dat het Museum Boymans, door dit magistrale doek heeft verworven, waardoor het aan de gemeenschap en in 't bijzonder aan ons volk is geschonken als een kostbare schat. Dit schilderij, prachtig van compositie, van kleur en teekening, van licht, atmosfeer en stofuitdrukking, heeft een betekenis, die ver boven deze uitnemende eigenschappen uitgaat, door de niet te beschrijven expressie van het gelaat van Jezus allereerst, van de drie andere personen eveneens. Men v o e l t in dit doek de ontwaakte gemeenschap der geesten, den diep-religieuzen zin der voorstelling.

Maar er is nog zoovél hier, en zooveel bijzonders. De tentoonstelling omvat niet minder dan 21 grootere en kleinere zalen. Achtereenvolgens vindt men de 15de- en 16de-eeuwsche Nederlandsche en Spaansche schilders, de Hollandsche meesters uit de zeventiende eeuw, teekeningen van Rembrandt, van Rubens, de Vlaamsche schilderkunst uit de zeventiende eeuw, portretteekeningen en studiekoppen, zestiende- en zeventiende-eeuwsche Nederlandsche teekeningen, en achttiende-eeuwsche Fransche en Italiaansche schilderijen en teekeningen.

Wij kunnen slechts, aan de hand van den rijk-geïllustreerden catalogus, het een en ander noemen, dat ons het meest heeft

getroffen. Zoo van de Italiaansche en Spaansche scholen de ontroerende Graflegging van Benozzo Gozzoli, zeldzaam van compositie; de Madonna's en heiligen; Botticelli's Judith met het hoofd van Holofernes; het karaktervolle mansportret van Ercol. Roberti; de beide breed geschilderde figuurstukken (Maria-boodschap) en het mansportret van Tintoretto; het romantische kinderportret met honden van Titiaan; het mooie groote stilleven van Velasquez; de boeiende Heilige Jacobus van El Greco, met het bijzondere blauw en de expressieve bleekoepere hand; het expressieve mansportret van Goya en 't sterk-levende van Moroni.

Van de Nederlandsche en Duitsche scholen tot 1600: het fraai gecomponeerde, tegelijk krachtige en teedere mansportret uit de Fransche school; van Lucas Cranach het voornaam gestyleerde portret van keurvorst Johann Friedrich den Edelmoedige met den mooi geschilderden kop, de teedere Venus-figuur, de fantastische H. Hieronymus, het merkwaardige Melancholia; de familiegroep van A. Duerer; de realistische Christus aan het kruis van Matth. Grünewald; de koppen van Burgkmair en Baldung Grien; de werken van Memling, Quinten Massys, Jeroen Bosch e.a.; het prachtige mansportret van Jan Gossaert; de fijne manskop van Vermeyen; het mooie, devote vrouwekopje van Lucas van Leyden; het merkwaardige De toren van Babel van P. Brueghel den Oude; de imposante portretten van A. Moro; Adr. Key en P. Pourbus; de voorbeeldige stillevens van Georg Flegel en Clara Peeters; het rijke bloemstuk van Jacob de Gheyn.

Uit de Nederlandsche school tot 1700: (stilleven), S. de Vlieter (strandgezicht), Jan Porcellis (zeegezicht), Heda (buitengewoon knap stilleven), Thomas de Keyzer (mansportret en vrouweportret, beide rijke figuurstukken), S. van Ruysdael, uitstekend vertegenwoordigd door eenige prachtige landschappen, o.a. een wintergezicht, en een mooi stilleven met gevogelte; Johannes Verspronck (levendige portretten); Adr. van Ostade, ook zeer goed vertegenwoordigd door verscheidene zeer goede werken, uitnemende landschappen met en zonder figuur, stilleven, interieurs met en zonder figuren); J. J. van de Velde (fraai stilleven), Jan de Braey (vrouweportret van zeer levendige, harmonieuze kleur); J. van Ruysdael (heel mooie verbeelding); Frans Hals (prachtig fors mansportret en heel mooi, als verinnerlijkt, vrouweportret); Abr. van Beijeren (zeegezicht en rijke stilleven); J. van Goyen (enkele goede werken, rustig riviergezicht, storm op de rivier, gezicht op Arnhem en winterlandschap); Jan Steen (een uitgebreide, zeer mooie verzameling, namelijk: Soo gewonnen, soo verteert, de Dorpsbruiloft, Trictracspelers, Feest voor een herberg, De aanbidding der herders, de Kegelspelers, Luitspelende vrouw, de Rederijkers, De bedrogene, Drie-Koningenfeest, De wijn bedriegt); A. Cuyp (mooie landschappen e.d., o.a. koeien in avondzon), Ph. Wouwerman; Aert van der Neer (verscheidene heel goede voorbeelden van zijn landschappen en lichteffecten, ook winterlandschappen); Willem Kalff (zeer rijke stilleven); Gerard Terborch (eenige bijzonder mooie vrouwefiguren), Carel Fabritius (stemmige kop van een oude vrouw); P. de Hooch (pittoresk Delftsch hoekje); Rembrandt (eenige werken uit verschillende perioden, w.o. twee vooral bij vergelijking heel interessante mansportretten); Philips Koninck, Hercules Seghers, Aert de Gelder (zeer goede figuurstukken); Weenix (stilleven); mooie portretten van Ferdinand Bol en Nic. Maes; Jan Lievens (landschappen); J. van de Capelle (landschap en zeegezicht); M. Hobbema (fraaie landschappen); J. v. d. Heyden (landschap en stadsgezicht), Willem van de Velde (zeegezichten), A. van de Velde (landschap); Gerard Dou (mooie interieurs met figuren); A. Brouwer (een groot aantal goede werken, zijn bekende geestige boerenfiguren).

Verder: P. P. Rubens (eenige figuurstukken, karakteristiek voor dezen schilder, landschap en een voortreffelijk portret); Jacob Jordaens (figuur); Tiepolo; Guardi; Canaletto; Liotard; Watteau.

De plaatsruimte ontbreekt ons om uif te weiden over de interessante en uitgebreide collectie teekeningen, waarvan er eveneens vele in den catalogus zijn gereproduceerd. Wij mogen daarom besluiten met de belangstellenden in goede oude kunst op te wekken tot een bezoek aan deze expositie.

Johannes Vermeer: De Emmausgangers